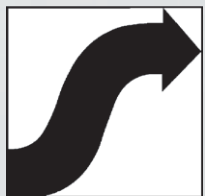

Tiedätkö, mitä ovat lasten ihmisoikeudet?

Selkokielenen esite

Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille.
Ne kuuluvat myös kaikille lapsille.
Lapsia ovat alle 18-vuotiaat.

Mitä YK:n lapsen oikeuksien sopimus tarkoittaa?

Yhdistyneet Kansakunnat eli YK teki lapsen oikeuksien sopimuksen vuonna 1989. Suomi liittyi sopimukseen vuonna 1991.

Melkein kaikki maailman maat ovat mukana sopimuksessa.

Suomessa valtio huolehtii, että sopimus toteutuu lasten elämässä.

Valtion täytyy kertoa lapsen oikeuksista aikuisille ja lapsille.

Suomen valtion täytyy tehdä raportteja YK:lle ja kertoa, miten lasten oikeudet ja hyvinvointi ovat kehittyneet Suomessa.

Lapsiasiavaltuutettu pitää huolta, että lapsen oikeudet toteutuvat Suomessa. Eduskunta perusti lapsiasiavaltuutetun toimiston vuonna 2005.

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on

- ottaa selvää lasten mielipiteistä ja kertoa niistä aikuisille
- ottaa selvää, miten lapset voivat ja miten heidän oikeutensa toteutuvat
- tiedottaa lapsille ja aikuisille lasten oikeuksista
- vaikuttaa päättäjiin niin, että lasten asiat ovat hyvin
- tehdä yhteistyötä kaikkien niiden kanssa, jotka hoitavat lasten asioita

”Lapsen
tulee kasvaa
onnellisessa
perheessä,
jossa vanhemmat
rakastavat
ja ymmärtävät
lasta.”

YK:n lapsen oikeuksien sopimus

Kaikki lapset ovat yhdenvertaisia eli samanarvoisia.

Se tarkoittaa, että lapsen tai hänen vanhempansa ikä, ihonväri, kieli, omaisuus, uskonto, vamma tai sairaus ei vaikuta lapsen oikeuksiin.

Ketään ei saa syrjiä tai kiusata.

Lapsella on oikeus saada hyvä elämä.

Se tarkoittaa, että lapsi saa kasvaa rauhassa ja aikuiset huolehtivat hänestä.

Lapsen etu on tärkeintä, kun päätetään lapsen asioista.

Aikuisten täytyy aina miettiä, miten heidän päätöksensä vaikuttavat lapsiin.

Heidän täytyy tehdä päätökset niin, että ne ovat lapsen parhaaksi.

Aikuisten pitää myös kertoa lapselle, miksi he ovat päättäneet näin.

Aikuisten täytyy ottaa selvää lapsen mielipiteestä, kun he päättävät lapsen asioista.

Aikuisten täytyy kysyä ja kuunnella lapsen mielipidettä.

Lapsella on oikeus vaikuttaa omaan elämäänsä.

Vanhemmilla on tärkein vastuu lapsen hoitamisesta.

Valtion ja kuntien täytyy neuvoa ja auttaa vanhempia lapsen kasvatuksessa.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa on 54 kohtaa. Kaikkien aikuisten täytyy huolehtia näistä asioista.

**Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille lapsille.
Ketään lasta ei saa syrjiä.**

1. Lapsia ovat kaikki alle 18-vuotiaat.
2. Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille lapsille.
Ketään lasta ei saa syrjiä.
3. Aikuisten täytyy aina selvittää mikä on lapselle parasta,
kun he päättävät lapsen asioista.
4. Lapsille kuuluvat kaikki oikeudet,
jotka kerrotaan tässä sopimuksessa.
Valtion täytyy huolehtia, että sopimus toteutuu.

5. Lapsen vanhempien täytyy huolehtia
lapsen kasvatuksesta ja hoidosta.
Lapsen kasvatusta on vanhempien yhteinen tehtävä.
Valtio auttaa heitä tässä tehtävässä.
6. Lapsella on oikeus hyvään elämään.
Valtion täytyy huolehtia, että lapsi saa kasvaa rauhassa.
7. Lapsella on oikeus saada nimi.
Lapsella on oikeus saada kotimaa ja olla sen kansalainen.
Lapsella on oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän kanssaan.
8. Lapsella on oikeus pitää oma nimensä ja kansalaisuutensa.
Lapsella on oikeus tuntea sukulaisensa.
9. Lapsella on oikeus
elää vanhempiensa kanssa,
jos hänellä on hyvä olla heidän kanssaan.
Lapsella on oikeus
pitää yhteyttä vanhempiinsa,
jos hän ei asu heidän luonaan.
Hän voi esimerkiksi tavata
heidät tai soittaa heille.
Viranomaiset voivat
estää yhteydenpidon,
jos se vahingoittaa lasta.
10. Joskus lapsi ja hänen vanhempansa voivat joutua eri maihin.
Silloin valtion täytyy yrittää palauttaa heidät toistensa luokse.

**Lapsella on oikeus
elää vanhempiensa kanssa,
jos hänellä on hyvä ja turvallista
olla heidän kanssaan.**

11. Aikuiset eivät saa kuljettaa lasta toiseen maahan ilman lupaa. Valtion velvollisuus on estää se.
12. Lapsella on oikeus sanoa mielipiteensä asioista, jotka vaikuttavat hänen elämäänsä. Aikuisten täytyy ottaa huomioon lapsen mielipide, kun he päättävät lapsen asioista. Heidän täytyy myös kertoa päätöksestä niin, että lapsi ymmärtää sen.
13. Lapsella on oikeus sanoa mielipiteensä. Mielipide ei saa loukata toisia ihmisiä.
14. Lapsella on oikeus ajatella vapaasti. Lapsella on oikeus uskontoon. Lapsella on oikeus itse päättää, kuuluuko hän uskontokuntaan, mutta lapsen ei ole pakko kuulua mihinkään uskontokuntaan. Vanhempien tehtävä on auttaa lasta tämän oikeuden käyttämisessä.
15. Lapsella on oikeus liittyä yhdistyksiin ja käydä niiden kokouksissa.
16. Lapsella on oikeus yksityisyyteen eli kukaan ei saa kertoa lapsen asioista toisille ihmisille ilman lapsen lupaa. Lapsen kunniaa tai mainetta ei saa loukata. Kukaan vieras ei saa tulla lapsen kotiin ilman lupaa. Vain lapsi itse saa avata omat kirjeensä.

17. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti. Aikuisten täytyy suojella lasta tiedolta, joka vahingoittaa häntä.
18. Lapsen vanhempien pitää huolehtia lapsen kasvatuksesta ja hoidosta. Valtion ja kuntien täytyy auttaa vanhempia, jos he tarvitsevat apua.
19. Aikuisten täytyy suojella lasta väkivallalta ja huonolta kohtelulta. Lasta ei saa satuttaa millään tavalla.
20. Lapsella on oikeus saada apua, jos vanhemmat eivät huolehdi hänestä tai kohtelevat häntä huonosti. Silloin lapsi voi asua esimerkiksi toisessa perheessä tai lastenkodissa. Lapsi voi palata takaisin omaan kotiin, jos olot kotona paranevat. Lapsen kotia ei saa vaihtaa monta kertaa. Lapsella on oikeus säilyttää suhteet hänelle tärkeisiin ihmisiin.
21. Lapsi voi saada pysyvästi uudet vanhemmat, jos lapsen omat vanhemmat ovat kuolleet tai eivät voi huolehtia hänestä. Tätä sanotaan adoptioksi.

22. Lapsi voi tulla Suomeen toisesta maasta pakolaisena. Myös silloin aikuisten täytyy huolehtia hänestä.

23. Vammaisella lapsella on oikeus saada hoitoa ja apua. Hänellä on oikeus erikoishoitoon, joka on parasta hoitoa hänelle. Lapsi voi saada hyvän elämän, kun häntä hoidetaan oikein. Vammaista lasta pitää auttaa niin, että hän voi käydä koulua ja hänellä voi olla harrastuksia.

24. Lapsella on oikeus elää mahdollisimman terveenä. Lapsella on oikeus saada hoitoa, jos hän sairastuu. Lapsella on oikeus päästä lääkäriin. Myös äidin terveydestä täytyy huolehtia, kun hän odottaa vauvaa.

25. Muiden aikuisten täytyy hoitaa lasta hyvin, jos hän ei voi asua omien vanhempiansa luona. Lastensuojelun työntekijöiden täytyy välillä tarkistaa, voiko lapsi muuttaa takaisin omaan kotiin.

26. Lapsella ja hänen vanhemmillaan on oikeus saada valtiolta apua raha-asioissa.

Vammaisella lapsella on oikeus saada hoitoa ja apua.

Lapsella on oikeus päästä lääkäriin.

27. Lapsella on oikeus saada koti, ruokaa ja vaatteita. Valtion ja kuntien pitää auttaa vanhempia niin, että lapsi voi elää turvallisesti.

28. Lapsella on oikeus käydä koulua. Peruskoulun täytyy olla ilmainen. Kurin täytyy koulussa olla reilua. Valtion täytyy huolehtia, että kaikki lapset käyvät peruskoulun. Valtion täytyy tarjota lapselle mahdollisuus opiskella myös peruskoulun jälkeen.

29. Koulun täytyy antaa lapselle tietoja ja taitoja. Sen täytyy opettaa lapselle omaa äidinkieltä. Opettajien täytyy kertoa lapsen omasta ja muiden maiden kulttuureista. Opettajien täytyy kertoa myös lasten oikeuksista ja ihmisoikeuksista. Koulussa lapset oppivat, mitä tarkoittavat monikulttuurisuus, ympäristönsuojelu ja tasa-arvo.

30. Lapsella on oikeus omaan kulttuuriin, uskontoon ja kieleen. Nämä oikeudet ovat myös lapsella, joka kuuluu vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaan.

Lapsella on oikeus käydä koulua.

Suomessa saamelaiset ovat alkuperäiskansaa

31. Lapsella on oikeus levätä, leikkiä ja viettää vapaa-aikaa. Lapsella on oikeus tutustua taiteeseen ja kulttuuriin eli käydä esimerkiksi konserteissa, museoissa ja teatterissa.

Lapsella on oikeus levätä, leikkiä ja viettää vapaa-aikaa.

32. Lapsi ei saa tehdä sellaista työtä, joka vahingoittaa terveyttä tai haittaa koulunkäyntiä.

33. Aikuisten täytyy suojella lasta huumeilta.

34. Aikuisten täytyy suojella lasta seksuaaliselta häirinnältä. Kukaan ei saa houkutelua tai pakottaa lasta seksiin.

35. Valtioiden täytyy estää lapsikauppa. Lapsikauppa tarkoittaa, että joku ryöstää lapsen hänen vanhemmiltaan ja myy hänet toiselle ihmiselle. Lapsikauppa on rikos.

36. Aikuisten täytyy suojella lasta huonolta kohtelulta.

37. Kukaan ei saa kiduttaa tai rangaista lasta julmasti. Lasta ei saa laittaa vankilaan, jos ei ole pakko. Jos lapsi joutuu vankilaan, aikuisten täytyy huolehtia hänestä siellä hyvin. Lapsi ei saa olla vankilassa pitkään.

38. Lapsi ei saa mennä armeijaan tai osallistua sotaan. Aikuisten täytyy suojella lapsia sodassa.

39. Valtion täytyy auttaa lasta, jos häntä on kohdeltu väärin.

40. Lasta täytyy suojella ja kunnioittaa, vaikka hän on rikkonut lakia tai häntä epäillään siitä.

41. Jonkin valtion laki voi olla lapselle parempi kuin tämä sopimus. Silloin ihmisten täytyy noudattaa maan omaa lakia.

42. Valtion täytyy huolehtia, että kaikki sen asukkaat tietävät lapsen oikeudet.

43. YK:n lapsen oikeuksien komitea valvoo, että kaikki noudattavat tätä sopimusta.

44.–54.

Nämä kohdat kertovat siitä, kuinka pitkään sopimus on voimassa ja miten valtiot noudattavat sopimusta.

Valtion täytyy huolehtia, että kaikki sen asukkaat tietävät lapsen oikeudet.

Onko lapsilla velvollisuuksia?

Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille.
Jokaisen velvollisuus on kunnioittaa
toisten ihmisoikeuksia.

Aikuisten täytyy kasvattaa lapsia niin,
että lapset kunnioittavat kaikkia ihmisiä,
myös erilaisia ihmisiä.

Esimerkkejä:

Lapsella on oikeus saada suojelua väkivallalta ja kiusaamiselta.
Lapsi ei saa kiusata tai vahingoittaa toisia millään tavalla.

Lapsella on oikeus puhtaaseen ympäristöön.
Myös lapsella on velvollisuus huolehtia
ympäristön puhtaudesta.

Lapsella on oikeus omaan ajatteluun, kulttuuriin ja uskontoon.
Myös lapsella on velvollisuus kunnioittaa toisten ajatuksia ja uskontoa.

Lapsen oikeuksista lapsille www.lastensivut.fi

Lue lisää www.lapsiasia.fi

Tärkeitä sanoja:

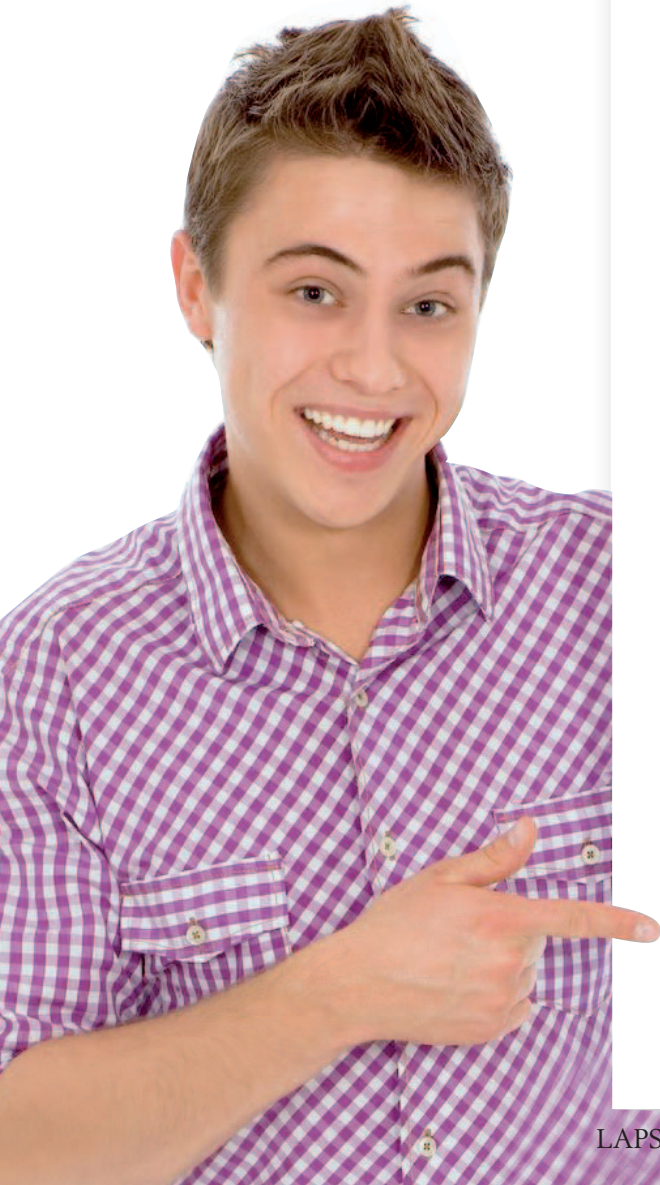
Yhdistyneet Kansakunnat eli **YK** haluaa rauhaa koko maailmaan.
Se auttaa kaikkia maita tekemään yhteistyötä,
että ihmisoikeudet toteutuvat.
YK:n jäseniä ovat kaikki maailman maat.

Valtio ja **kunnat** järjestävät Suomessa palveluja ihmisille.
Suomen kansalaiset muodostavat valtion,
ja valtion asioista päättää eduskunta.
Jokainen suomalainen asuu jossakin kunnassa.
Kunnan asioista päättää kunnanvaltuusto.
Valtio ja kunnat keräävät veroja.
Veroilla maksetaan esimerkiksi koulunkäynti ja terveydenhoito.

Viranomaiset ovat aikuisia, jotka ovat töissä valtiolla tai kunnalla.
Viranomaisia ovat esimerkiksi opettaja, poliisi, lääkäri ja sairaanhoitaja.

Palvelu tarkoittaa esimerkiksi sitä,
että lapsi pääsee lääkäriin,
jos hän sairastuu.
Koulu ja päivähoito ovat myös palveluita.

Vähemmistöryhmä tarkoittaa ihmisiä, joilla on esimerkiksi erilainen kieli,
kulttuuri tai uskonto kuin suurimmalla osalla maan asukkaista.
Suomessa kielivähemmistöryhmiä ovat esimerkiksi romanit,
suomenruotsalaiset ja viittomakieliset.
Saamelaiset ovat kielivähemmistö ja alkuperäiskansa.
He ovat Suomen alkuperäistä väestöä.

Lapsen oikeuksien päivää vietetään 20.11.

Nosta lippu salkoon!

LAPSIASIAVALTUUTETUN TOIMISTO

Osoite: Vapaudenkatu 58 A, 3. kerros, 40100 Jyväskylä

Vaihde: 0295 16001

Faksi: (014) 617 356

Sähköposti: lapsiasiavaltuutettu@stm.fi

www.lapsiasia.fi

www.lastensivut.fi

Graafinen suunnittelu ja kannen kuva: Workshop Päiviä Oy

Piirroskuvat: Jenni Manninen

Kuvituskuvat: I23RF

Selkokieli ja selko-ohjeet: Selkokeskus

Osoite: Viljatie 4 A, 00700 Helsinki

Puhelin: (09) 3480 9240

Sähköposti: selkokeskus@kvl.fi

www.selkokeskus.fi

Tiedätkö, mitä ovat lasten ihmisoikeudet? Selkokielinen esite.

Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2013:12.

ISSN-L 1798-3991

ISSN 1798-3991 (painettu)

ISSN 1798-4009 (verkojulkaisu)

ISBN 978-952-00-3638-6

ISBN 978-952-00-3639-3 (PDF)

Julkaistu verkossa 6.11.2013. Päivitetty 13.5.2014.

Tämä esite on selkokielinen.

Voit tulostaa näitä esitteitä osoitteesta

www.lapsiasia.fi/julkaisut/lapsen_oikeuksien_esitteet

**Samasta osoitteesta löydät esitteitä eri kielillä,
esimerkiksi ruotsiksi.**

**Painettuja suomenkielisiä lapsen oikeuksien esitteitä
voi tilata ilmaiseksi lapsiasiavaltuutetun toimistosta:**

Lapsiasiavaltuutetun toimisto

Vapaudenkatu 58 A, 40100 Jyväskylä

sähköposti: lapsiasiavaltuutettu@stm.fi

puhelin: + 358 295 1600